

13. Костилен В.В. Організаційно-правові засади контрольної діяльності державних інспекцій у соціальній сфері : дис. ... канд. наук держ. упр. : 25.00.01 / Костилен В.В. – Харків, 2003. – 205 с.
14. Авер'янов В.Б. Державне управління та адміністративне право в сучасній Україні: актуальні проблеми реформування / В.Б. Авер'янов, І.Б. Коліушко. – К. : В-во УАДУ, 1999. – 46 с.
15. Коломоєць Т.О. Контроль як функція державного управління / Т.О. Коломоєць // Актуальні проблеми державного управління: Наук. зб. – Харків : УАДУ, 2001. – № 3 (11). – С. 12-14.
16. Про державний контроль за використанням та охороною земель : Закон України від 19.06.2003 р. №963-IV / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.

УДК 342.95: 351.823.3

РОЗМЕЖУВАННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ ТА ІНШИХ ПРАВОВІДНОСИН, ЩО ВИНИКАЮТЬ У СФЕРІ НАДРОКОРИСТУВАННЯ

Леонова О.В., здобувач

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ

Наукова стаття присвячена характеристиці об'єкта адміністративно-правових відносин у сфері надрокористування. Розглядаються особливості об'єкта адміністративно-правових відносин, що відрізняють їх від інших відносин сфери надрокористування.

Ключові слова: надрокористування, об'єкт адміністративно-правових відносин, предмет адміністративно-правових відносин.

Леонова Е.В. РАЗГРАНИЧЕНИЯ АДМИНИСТРАТИВНЫХ И ИНЫХ ПРАВООТНОШЕНИЙ, ВОЗНИКАЮЩИХ В СФЕРЕ НЕДРОПОЛЬЗОВАНИЯ / Днепропетровский государственный университет внутренних дел, Украина

Научная статья посвящена характеристике объекта административно-правовых отношений в сфере недропользования. Рассматриваются особенности объекта административно-правовых отношений, которые отличают их от других отношений в сфере недропользования.

Ключевые слова: недропользование, объект административно-правовых отношений, предмет административно-правовых отношений.

Leonova E.V. THE DIFFERENTIATION OF ADMINISTRATIVE AND OTHER KINDS OF LAW RELATIONSHIPS APPEARING IN THE SPHERE OF MINERAL WEALTH USE / Dnepropetrovsk state university of internal affairs, Ukraine

The scientific article is devoted to the characteristics of the object of administrative and law relationships in the sphere of mineral wealth use. There have been researched the peculiarities of the object of administrative and law relationships which differ them from other relationships in the sphere of mineral wealth use.

Key words: mineral wealth use, the object of administrative and law relationships, the subject of administrative and law relationships.

З метою реалізації всіх соціальних завдань держави в сучасних умовах виснаження вітчизняної економіки зростає потреба в активізації надходжень коштів до державного та місцевих бюджетів. Одним із джерел стабілізації та покращення економічного становища держави, а разом із нею і кожного громадянина України, є ефективне та раціональне використання надр та їхнього вмісту. На території України, яка становить

0,7 відсотка світової території, виявлено до п'яти відсотків усіх мінерально-сировинних ресурсів земної кулі [32]. Проте через відсутність вільних коштів та недостатність інвестиційних вкладів швидкого оновлення виробничих потужностей у найближчий час не слід очікувати. Натомість удосконалення процесів управління сферою надрокористування є доступним та вигідним напрямом діяльності державної влади, що, за умови його наукового обґрунтування, повинно мати достатню результативність.

Актуальність теми дослідження обґрунтовується тим, що національна безпека безпосередньо залежить від рівня та якості організації державного управління та правового регулювання відносин надрокористування та охорони надр. На даний час існуючу систему державного управління в галузі геологічного вивчення і використання надр Радою національної безпеки і оборони України визнано такою, що не відповідає інтересам національної безпеки [32]. Для удосконалення державного управління у сфері надрокористування необхідно відокремити адміністративно-правові відносини від інших відносин, що виникають у цій сфері. Це дозволить з'ясувати сферу відносин, у колі яких слід виявляти недоліки функціонування методів державного управління та регулювання.

Предметом розгляду в цій науковій роботі є сучасний стан правового регулювання адміністративно-правових відносин, які виникають у сфері надрокористування, а також наукові концепції їх структури та змісту об'єктів.

Метою цієї статті є з'ясування основних характеристик об'єкта адміністративно-правових відносин у сфері надрокористування, що відрізняють їх від інших відносин цієї сфери.

Для досягнення поставленої мети автором визначені такі завдання, як з'ясування особливостей адміністративних правовідносин, поняття їх об'єкта та предмета, встановлення змісту цих елементів, а також з'ясування недоліків понятійного апарату вітчизняного законодавства. У рамках цієї статті також розглядаються можливі напрями удосконалення правового регулювання відносин, що досліджуються.

При написанні статті були використані доробки у сфері адміністративного права таких науковців, як Бахраха Д.Н., Битяка Ю.П., Гаращука В.М., Гончарука С.Т., Дьяченко О.В., Козлова Ю.М., Кубка Є.Б., Курінного Є.В., Лошицького М.В., Петрова Г.М., на основі яких було досліджено зміст та особливості адміністративних правовідносин та їх об'єктів, проведено характеристику різних груп об'єктів цих відносин у сфері надрокористування.

Відповідно до Модельного кодексу про надра та надрокористування для держав-учасниць СНД відносинами, що регулюються законодавством про надра та надрокористування, є відносини, що виникають з приводу використання та охорони надр, з приводу порядку здійснення державного управління та регулювання в сфері використання та охорони надр, особливостей виникнення, здійснення та припинення прав на ділянки надр, а також правового положення надрокористування та їх господарської діяльності, питання володіння, користування та розпорядження надрами, а також інші відносини, пов'язані з використанням та охороною надр [23]. Виходячи з положень статті 2 КУпН, предметом регулювання цього нормативного акта є гірничі відносини, що виникають з приводу забезпечення раціонального, комплексного використання надр для задоволення потреб у мінеральній сировині та інших потреб суспільного виробництва, охорони надр, гарантування при користуванні надрами безпеки людей, майна та навколишнього природного середовища, а також охорона прав і законних інтересів підприємств, установ, організацій та громадян. Аналогічно гірничі відносини в Україні визначає і Гірничий Закон. Так, у ст.1 цього нормативного акта вказано, що гірничі відносини це – правовідносини, пов'язані з використанням та

охороною надр і врегульовані законами України та іншими нормативно-правовими актами [5].

Зазначене вказує на дещо розрізнене розуміння відносин надрокористування за вітчизняним та міжнародним законодавством, а також застосування розбіжних термінів для визначення їх сутності. Тому потребують уточнення на законодавчому рівні терміни «гірничі відносини» та «відносини надрокористування». Беручи до уваги поняття «надра» (ст.1 КУпН), вітчизняне законодавство, на наш погляд, звужує сферу відносин надрокористування, використовуючи термін «гірничі відносини».

Виходячи з наведених вище визначень, відносини надрокористування є складними правовідносинами, що мають елементи цивільних, господарських, земельних, екологічних та адміністративних правовідносин. Для відокремлення адміністративно-правових відносин від інших зазначених відносин у сфері надрокористування розглянемо особливості їх структурних елементів.

Відносини, що виникають у сфері надрокористування, мають таку ж структуру, як і інші відносини, структура яких визначена теоретиками права. Напрацьовані в теорії держави та права підходи засвідчують, що суспільні відносини мають відповідну структуру, під якою розуміють сукупність складових і способів (порядок) їх взаємозв'язку між собою [35, 294]. Згідно з загальноприйнятим поділом до структури правовідносин включають: 1) суб'єкти; 2) об'єкт; 3) зміст правовідносин (право і обов'язок) [36, 202-217]. Тобто всі різновиди правовідносин, що утворюються у сфері надрокористування мають зазначену структуру. Не є виключенням і адміністративно-правові відносини. Курінний Є.В. зазначає, що ці відносини утворюють такі елементи: об'єкт, суб'єкти та юридичні факти [24]. Крім цих складових, деякі вчені виділяють ще такий елемент, як юридична основа, у ролі якої виступають адміністративно-правові норми, що опосередковують зміст адміністративно-правових відносин, визначають права, обов'язки, а також поведінку учасників таких відносин, впливають на їх характер і мету [6, 31]. Тобто важливу роль у визначенні їх елементів адміністративно-правових відносин у сфері надрокористування відіграють нормативно-правові акти, що їх регулюють. Таким чином, для розмежування адміністративно-правових відносин від цивільних, екологічних, господарських, земельних та інших правовідносин у сфері надрокористування розглянемо особливості елементів складу цих відносин.

У теорії адміністративного права можна зустріти різні визначення адміністративного правовідношення. Одним із поширених визначень адміністративно-правового відношення є наступне: це урегульоване адміністративно-правовою нормою управлінське суспільне відношення, у якому сторони виступають як носії взаємних прав та обов'язків, встановлених та гарантованих адміністративно-правовою нормою [1]. Визначення адміністративно-правових відносин, подане Битяком Ю.П., є більш лаконічним. Так, цей науковець визначає його як суспільні відносини в сфері державного управління, учасники яких виступають носіями прав і обов'язків, урегульованих нормами адміністративного права [4].

У рамках проведеного дослідження Лошицький М.В при порівнянні визначень адміністративно-правових відносин дійшов висновку, що найбільш повне його поняття запропоноване В.К. Колпаковим: «Адміністративно-правові відносини – це результат впливу адміністративно-правових норм на поведінку суб'єктів сфери державного управління, внаслідок якого між ними виникають сталі правові зв'язки державно-владного характеру» [22, 8].

Водночас інший науковець Є.Б. Кубко вважає, що предмет адміністративного права, а водночас і адміністративно-правові відносини, – це трансформовані в нових умовах державного управління суспільні відносини, що виникають і змінюються (або припиняються) в процесі практичної реалізації державними органами, насамперед

органами виконавчої влади, повноважень державно-владного характеру, відповідно до закріпленої за ними компетенції по здійсненню функцій державного управління [19, 6]. У той же час професор Битяк Ю.П. наголошує, що предмет адміністративного права становить комплекс суспільних відносин, які виникають у зв'язку з реалізацією функцій державного управління, з приводу здійснення широкої та різноманітної виконавчої та розпорядчої діяльності [2, 19].

При окресленні кола відносин у сфері надрокористування, які можна вважати адміністративно-правовими, слід враховувати концепцію Є.В. Курінного щодо змісту об'єкта та предмета адміністративного права. Відповідно до цієї теорії об'єктом адміністративного права слід розуміти сукупність однорідних суспільних (публічних і приватних) потреб і інтересів, реалізація яких здійснюється в межах владно-управлінської діяльності або адміністративно-правового захисту і потребує відповідної правової регламентації [21, 45]. А відповідно предметом адміністративного права є сукупність груп однорідних суспільних відносин регулятивного або охоронного, матеріального чи процесуального характеру, у яких реалізуються права, свободи і обов'язки учасників владно-управлінської діяльності.

При визначенні меж предмета адміністративного права Є.В. Курінний вважає, що вони мають проходити на рівні регулятивних матеріальних суспільних відносин, об'єкт яких становлять публічні інтереси в сфері земельних або фінансових ресурсів. Тобто дія предмета адміністративного права завершується там, де починають виникати регулятивні матеріальні (організаційно-функціональні) відносини однієї з двох інших управлінських правових галузей – фінансового або земельного права, що мають специфічні та надзвичайно цінні об'єкти регулювання, відповідно публічні інтереси в сфері фінансів або земельних ресурсів [20, 27].

Узагальнивши наведені вище визначення адміністративно-правових відносин, можна виокремити деякі особливості, що доповнюють цю загальну характеристику та здатні слугувати основою для відмежування адміністративно-правових відносин від інших видів правовідносин, що виникають у сфері надрокористування. До таких особливостей належать: 1) права та обов'язки сторін цих відносин пов'язані з діяльністю виконавчих органів держави та інших суб'єктів виконавчої влади; 2) завжди однією із сторін таких відносин виступає суб'єкт адміністративної влади (орган, посадова особа, недержавна організація, наділені державно-владними повноваженнями); 3) виникають як правило з ініціативи тільки однієї сторони; 4) якщо відбувається порушення адміністративно-правової норми, то порушник несе відповідальність перед державою; 5) вирішення спорів між сторонами, як правило, відбувається в адміністративному порядку; 6) адміністративні правовідносини є владними відносинами, побудованими на засадах «влада-підпорядкування», де відсутня рівність сторін. Ознака підпорядкування є в таких відносинах домінуючою, оскільки вона визначається найважливішими пріоритетами державно-управлінської діяльності.

На наш погляд, найбільш важливим елементом, що відрізняє одне від одного, цивільні, земельні, екологічні, господарські та адміністративні відносин, що виникають у сфері надрокористування, є об'єкт.

Так, об'єктами цивільних правовідносин законодавець визначає речі, у тому числі гроші та цінні папери, інше майно, майнові права, результати робіт, послуги, результати інтелектуальної, творчої діяльності, інформацію, а також інші матеріальні і нематеріальні блага [37, ст.177]. Об'єктами екологічних правовідносин є природні блага, які існують без участі людини або з певною її участю (штучне відтворення природних об'єктів). Об'єктами земельних відносин є землі в межах території України, земельні ділянки та права на них, у тому числі на земельні частки (паї) [10, ст.2]. Об'єктами господарських правовідносин є майно суб'єктів господарювання, тобто

сукупність речей та інших цінностей (включаючи нематеріальні активи), які мають вартісне визначення, виробляються чи використовуються в діяльності суб'єктів господарювання та відображаються в їх балансі або враховуються в інших передбачених законом формах обліку майна цих суб'єктів, та права на нього [8, ст.139].

Як зазначає Є.В. Курінний, без сумніву, об'єкт адміністративно-правових відносин відіграє роль ключового елемента [20, 27]. Від того, наскільки повно і правильно буде визначено об'єкт, залежить не тільки поведінка суб'єктів адміністративно-правових відносин у сфері надкористування, а й досягнення кінцевої мети цих відносин.

З приводу об'єкта адміністративно-правових відносин у наукових колах існує кілька думок. Більшість авторів вважають, що об'єктом відносин адміністративного права є дії, поведінка людей – учасників управлінських відносин [18, 102-103]. Інші вчені поділяють об'єкт на два види: перший – це предмети і матеріальні речі, другий – немайнові відносини (дії, поведінка людей) [25, 85-86; 3, 41]. На думку доцента С.Т. Гончарука, об'єктом адміністративно-правових відносин є те, відносно чого вони виникають, розвиваються і припиняються. Передусім це суспільні відносини, що уособлюють характер діяльності окремих суб'єктів права (їхніх дій чи бездіяльності), юридичні наслідки їх поведінки, певні правові інтереси, у тому числі майнового чи немайнового характеру та ін. [6, 32].

Проте наведені правові конструкції не дозволяють чітко визначити об'єкт адміністративно-правових відносин у сфері надкористування. Визначаючи основні елементи відносин надкористування, необхідно звернути увагу на положення Гірничого закону України. Відповідно до ст.4 цього нормативного акта об'єктами гірничих відносин є: геологічна розвідка корисних копалин; проектування, будівництво (реконструкція, технічне переоснащення), експлуатація, ліквідація або консервація гірничих підприємств; організація протиаварійного захисту гірничих підприємств; охорона праці, забезпечення безпеки та здоров'я людей в особливо небезпечних умовах [5]. Таким чином, об'єктом гірничих відносин, що є частиною відносин надкористування, законодавець визначає особливі види діяльності.

На наш погляд, зазначені види діяльності не можуть бути об'єктами адміністративних правовідносин у сфері надкористування, і не стільки за своїм змістом, скільки за своєю формою.

Ми дотримуємось наукової теорії, розробленої Курінним Є.В. Так, відповідно до розробленої Є.В. Курінним класифікації об'єктів адміністративно-правових відносин за критерієм рівня узагальнення або обсягу (масштабу) публічних інтересів, що реалізуються за допомогою норм адміністративного права, об'єкти поділяються на: загальні, родові, видові та безпосередні [24].

Розглянемо об'єкти адміністративно-правових відносин у сфері надкористування за наведеною вище класифікацією.

Загальний об'єкт адміністративно-правових відносин у сфері надкористування утворюють сукупні публічні потреби та інтереси, які реалізуються нормами адміністративного права. На наш погляд, перелік таких сукупних потреб та інтересів визначений законодавцем у ст.2 КУпН, а саме забезпечення раціонального та комплексного використання надр [34].

Родовим об'єктом адміністративно-правових відносин у сфері надкористування є групи публічних потреб та інтересів, що втілюються в життя однаковими за функціональним призначенням нормами адміністративного права. За цією ознакою родовий об'єкт поділяється на дві складові частини: 1) сукупність публічних потреб, що забезпечуються сферою владно-управлінської діяльності; 2) система публічних інтересів у сфері адміністративно-правового захисту [24]. На наш погляд, відповідно до

вітчизняного законодавства, можна визначити такі дві складові родового об'єкта адміністративно-правових відносин у сфері надрокористування: 1) задоволення потреб у мінеральній сировині та інших потреб суспільного виробництва, з охорони надр, гарантування при користуванні надрами безпеки людей, майна та навколишнього природного середовища, що забезпечуються сферою владно-управлінської діяльності; 2) адміністративно-правова охорона та захист прав і законних інтересів держави та підприємств, установ, організацій та громадян, що є надрокористувачами.

Видовий об'єкт є похідним від родового. Це відокремлена група публічних потреб, що реалізується в рамках однотипових адміністративно-правових відносин. У сфері надрокористування такими, наприклад, можуть бути об'єкти гірничих відносин, визначені у ст.4 Гірничого закону України: геологічна розвідка корисних копалин; проектування, будівництво (реконструкція, технічне переоснащення), експлуатація, ліквідація або консервація гірничих підприємств; організація протиаварійного захисту гірничих підприємств; охорона праці, забезпечення безпеки та здоров'я людей в особливо небезпечних умовах [5].

Безпосереднім об'єктом виступають частини видового об'єкта, окремі публічні потреби та інтереси, які забезпечуються або захищаються на конкретних ділянках владно-управлінської діяльності або сфери адміністративно-правового захисту. Прикладами таких об'єктів адміністративно-правових відносин у сфері надрокористування є потреби в: 1) здійсненні державного контролю за геологічним вивченням, використанням та охороною надр, а також за утворенням та використанням техногенних родовищ і переробкою мінеральної сировини; 2) визначенні порядку діяльності органів державної виконавчої влади в галузі використання і охорони надр, координації їх діяльності; 3) визначенні порядку використання надр та їх охорони, розробці і затвердженні відповідних стандартів, норм і правил; 4) регулюванні процесів використання надр для складування і захоронення відходів виробництва та інших шкідливих речовин; 5) державному регулюванні діяльності суб'єктів гірничих відносин в гірничодобувній промисловості та ін. Зазначені потреби та інтереси знайшли своє відображення в принципах державного управління та регулювання у сфері надрокористування та охорони надр, зафіксованих у Модельному кодексі СНД [23].

З об'єктом адміністративно-правових відносин, зауважує Є.В. Курінний тісно пов'язаний їхній предмет, додатковий елемент складу цих відносин, у ролі якого можуть виступати конкретні речі, матеріальні, грошові цінності, майно та ін. Наявність або відсутність предмета визначається особливостями змісту безпосереднього об'єкта відносин адміністративного права [24]. Застосовуючи напрацьовану Є.В. Курінним формулу визначення предмета адміністративно-правових відносин можна дійти висновку, що у сфері надрокористування такими предметами є, наприклад, 1) акт про надання гірничого відводу [26], 2) спеціальний дозвіл на користування надрами [29, 31] 3) ліцензії на провадження господарської діяльності з пошуку (розвідки) корисних копалин та/або видобування корисних копалин із родовищ, що мають загальнодержавне значення та включені до Державного фонду родовищ корисних копалин; 4) договір купівлі-продажу дозволу [28]; угода про умови користування ділянкою надр [28], 5) контракт на користування надрами [27] тощо.

Виникає питання, чи можуть бути предметом адміністративно-правових відносин у сфері надрокористування надра, корисні копалини, родовища корисних копалин. Для відповіді на це запитання звернемося до вітчизняного законодавства. Так, відповідно до КУпН надра визначаються як частина земної кори, що розташована під поверхнею суші та дном водоймищ і простягається до глибин, доступних для геологічного вивчення та освоєння [33]. Відповідно до ст.7 Модельного кодексу надрами є частина земної кори, розміщена нижче ґрунтового шару, а при його відсутності розміщена нижче земної поверхні та дна водоймищ та водограїв, що сягає глибин, досяжних для геологічного

вивчення та освоєння [23]. Після наведення законодавчих визначень надр, корисних копалин та їх родовищ можна зробити висновок, що з точки зору повноти викладення ключових ознак, які дозволяють відокремити надра від корисних копалин, визначення, що міститься в Модельному кодексі, є більш виваженим та повним.

У законодавстві та юридичній літературі довгий час поняття «надра», використовувалося для характеристики об'єкта права власності в межах цивільно-правових відносин, коли ж виникали питання про господарську експлуатацію надр як об'єкта господарських відносин, вживалося поняття «родовища корисних копалин». При зверненні до термінологічного словника гірничої справи термін «надра» взагалі відсутній, він згадується лише при визначенні мінеральної сировини як «корисних копалин, що видобувають з надр» [7]. Водночас надра є носіями природних ресурсів та виступають об'єктами надрокористування, за виключенням використання земель, водних та інших природних ресурсів, що регулюються законодавством, яке визначає режим використання та охорони відповідних природних ресурсів [23].

Складовою надр визнаються як відкриті, так ще не відкриті корисні копалини. Корисні копалини в Гірничому законі визначаються як природні мінеральні речовини, які можуть використовуватися безпосередньо або після їх обробки [5]. За своїм значенням вони поділяються на корисні копалини загальнодержавного і місцевого значення, а за їх поширенням – на незагальнопоширені та загальнопоширені.

Крім терміна «корисні копалини», гірниче законодавство використовує поняття «родовище корисних копалин». Для визначення родовищ корисних копалин законодавець використовує такі терміни, як: 1) природне скупчення [34]; 2) просторово визначені та економічно обґрунтовані ділянки надр, у межах яких виявлені й оцінені відповідні породи [12; 13; 15]); 3) водний об'єкт у надрах [16; 17]); 4) ділянка надр, що містить поклади відповідних корисних копалин [11]; 5) сукупність зближених покладів руд у надрах [14]. Таким чином, законодавець не дає узагальненого визначення поняття «родовища корисних копалин» в основоположних нормативно-правових документах, а саме в КУпН та в Гірничому законі України. Проте узагальнивши зазначені вище поняття родовищ окремих видів корисних копалин, можна підсумувати, що родовище корисних копалин – це нагромадження мінеральних речовин у надрах, на поверхні землі, у джерелах вод та газів, на дні водоймищ, які за кількістю, якістю та умовами залягання придатні для промислового використання [9].

Віднесення надр до предмета адміністративно-правових відносин у сфері надрокористування є проблематичним через складність визначення меж надр. Водночас родовища корисних копалин, що знаходяться в надрах, і щодо освоєння яких видаються дозвільні документи, можуть бути предметом адміністративно-правових відносин у сфері надрокористування. Ця теза, на наш погляд, обґрунтовується наявними потребами держави в упорядкуванні процесів використання надр суб'єктами господарювання. Відповідні потреби та інтереси держави щодо раціоналізації надрокористування є об'єктами адміністративно-правових відносин у досліджуваній сфері.

Через виключну значущість для правового регулювання як адміністративно-правових так й інших відносин у сфері надрокористування понять «надра», «корисні копалини», «родовища корисних копалин» вважаємо за необхідне їх чітко розмежувати в законодавстві. Визначення поняття надр має бути точнішим, оскільки воно має практичне значення і може як породити складності при визначенні кордонів надр, так і позбавити надрокористувачів ряду складностей. Натомість поняття «корисні копалини» та «родовища корисних копалин» є вужчим і повинно бути закріплене в ст.1 КУпН.

Таким чином ми дійшли висновку, що загальний об'єкт адміністративно-правових відносин у сфері надрокористування утворюють сукупні публічні потреби та інтереси

щодо забезпечення раціонального та комплексного використання надр, які реалізуються нормами адміністративного права.

Предметами адміністративно-правових відносин у сфері надрокористування є акти про надання гірничого відводу, спеціальні дозволи на користування надрами, ліцензії на провадження господарської діяльності, пов'язаної із використанням надр, угоди про умови користування ділянками надр, контракти на користування надрами тощо. Потреби держави в упорядкуванні процесів використання надр суб'єктами господарювання є об'єктами адміністративно-правових відносин у досліджуваній сфері. Проте віднесення надр до предмета адміністративно-правових відносин у сфері надрокористування є проблематичним через складність визначення меж надр. Водночас родовища корисних копалин, що знаходяться в надрах, і щодо освоєння яких видаються дозвільні документи, можуть бути предметом адміністративно-правових відносин у сфері надрокористування. Таким чином, адміністративно-правові відносини відрізняються від інших відносин, що виникають у сфері надрокористування, у першу чергу своїм об'єктом та предметом.

У процесі вивчення законодавства, що регулює відносини надрокористування, виявлено невідповідність положень нормативно-правових актів науковим концепціям, а також деякі прогалини в понятійному апараті. Для усунення недоліків вітчизняного законодавства, що регулює досліджувані відносини, пропонується внести зміни до ст.4 Гірничого закону України «Об'єкти гірничих відносин», доповнивши фразу «об'єктами гірничих відносин є» словом «потреби у» та відповідно скорегувати пункти статті. Таким чином ми усунемо ситуацію, коли фактично юридичні факти у вигляді якоїсь дії (діяльності) називаються законодавцем об'єктами правовідносин. Вбачаємо за необхідне також доповнити ст.1 КУпН узагальненими визначеннями таких понять як «корисні копалини» та «родовище корисних копалин».

ЛІТЕРАТУРА

1. Бахрах Д.Н. Административное право : [учебник] / Д.Н. Бахрах. – Москва : Изд. БЕК, 1996. – 355 с.
2. Адміністративне право України / [За ред. Ю.П. Битяка]. – Харків : Право, 2001. – 528 с.
3. Адміністративне право України : [підруч. для юрид. вузів і фак-в] / [За ред. Ю.П. Битяка]. – Х., 2001. – 670 с.
4. Адміністративне право України: [підручник] / [Ю.П. Битяк, В.М. Гаращук, О.В. Дьяченко та ін.]; [За ред. Ю.П. Битяка]. – К. : Юрінком Інтер, 2005. – 544 с.
5. Гірничий закон України від 6 жовтня 1999 року N 1127-XIV // Відомості Верховної Ради України, 1999. – № 50. – Ст. 433. – Ст. 1.
6. Гончарук С.Т. Адміністративне право України : [навч. посіб.] / С.Т. Гончарук. – К., 2000. – 420 с.
7. Горное дело : [терминологический словарь] / Сост. Г.Д.Лидин.– М.: Недра, 1990.– 694 с.
8. Господарський кодекс України : Закон України від 16 січня 2003 року N 436-IV// Відомості Верховної Ради України 2003. – N 18, N 19-20, N 21-22. – Ст.144
9. Екологічне право України. Академічний курс: [підручник] / [За заг. ред. Ю.С. Шемшученка] – К. : ТОВ „Видавництво „Юридична думка”, 2005. – 478 с.
10. Земельний кодекс України : Закон України від 25 жовтня 2001 року N 2768-III // Відомості Верховної Ради України. – 2002. – № 3-4. – Ст. 27.

11. Інструкція із застосування Класифікації запасів і ресурсів корисних копалин державного фонду надр до торфових родовищ : Наказ ДКЗ України від 25.10.2004 № 224 // Офіційний вісник України від 03.12.2004. – 2004 р. – № 46. – стор. 126. – Ст. 3077.
12. Інструкція із застосування Класифікації запасів і ресурсів корисних копалин державного фонду надр до родовищ глинистих порід : Наказ ДКЗ України від 02.12.2004 № 263 // Офіційний вісник України від 06.01.2005. – 2004 р. – № 51. – С. 357. – Ст. 3410.
13. Інструкція із застосування Класифікації запасів і ресурсів корисних копалин державного фонду надр до родовищ лікувальних грязей : Наказ ДКЗ України 29.12.2004 № 298 // Офіційний вісник України від 28.01.2005. – 2005 р. – № 2. – С. 467.
14. Інструкція із застосування Класифікації запасів і ресурсів корисних копалин державного фонду надр до родовищ руд чорних металів (заліза, марганцю та хрому) : Наказ ДКЗ України від 18.10.2002 № 155 // Офіційний вісник України від 06.12.2002. – 2002 р. – № 47. – С. 370.
15. Інструкція із застосування Класифікації запасів і ресурсів корисних копалин державного фонду надр до родовищ піску та гравію : Наказ ДКЗ України від 25.06.2007 № 198 // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: // <http://zakon1.rada.gov.ua>
16. Інструкція із застосування Класифікації запасів і ресурсів корисних копалин державного фонду надр до родовищ промислових підземних вод : Наказ Державної комісії України по запасах корисних копалин від 06.10.2009 № 393 // Офіційний вісник України від 06.11.2009. – 2009 р. – № 83. – С. 70.
17. Інструкція із застосування Класифікації запасів і ресурсів корисних копалин Державного фонду надр до родовищ мінеральних підземних вод: Наказ Державної комісії України по запасах корисних копалин від 14.03.2002 N 32 // Офіційний вісник України від 19.04.2002. – 2002 р. – № 14. – С. 455.
18. Козлов Ю.М. Предмет советского административного права / Ю.М. Козлов. – М, 1967. – 352 с.
19. Кубко Є. Про предмет адміністративного права України / Є. Кубко // Право України. – 2000 – № 5 – С. 3–6.
20. Курінний Є.В. Межі та поняття предмета адміністративного права України / Є.В. Курінний // Право України. – 2002 – № 14 – С. 24–28.
21. Курінний Є.В. Поняття та ознаки об'єкта адміністративного права // Науковий вісник Юридичної академії Міністерства внутрішніх справ / Є.В. Курінний. – 2003 – № 1 – С. 43–50.
22. Лошицький М.В. Адміністративно-правові відносини в сфері охорони громадського порядку : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: спец. 12.00.07 «Теорія управління; адміністративне право і процес; фінансове право» / М.В. Лошицький – Київ, 2002. – 16 с.
23. Модельный кодекс о недрах и недропользовании для государств-участников СНГ : Постановление № 20-8 от 7 декабря 2002 года / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua>.
24. Навчальний посібник / Курінний Є.В. – Дніпропетровськ: Юридична академія МВС України, 2002.– 92 с.

25. Петров Г.М. Советское административное право. Часть общая / Г.М. Петров. – Л., 1961. – 492 с.
26. Положення про порядок надання гірничих відводів : Постанова Кабінету Міністрів України від 27 січня 1995 р. N 59 2008 р. № 22-уп/2008 / [Електронний ресурс]. – Режим доступу:<http://zakon1.rada.gov.ua>.
27. Положення про порядок організації та проведення міжнародних конкурсів (тендерів) на укладання контрактів на користування надрами : Постанова Кабінету Міністрів України від 8 червня 1998 р. N 84 // Урядовий кур'єр від 02.07.1998. – 1998 р. – С. 15.
28. Про затвердження Порядку проведення у 2010 році аукціонів з продажу спеціальних дозволів на користування надрами : Постанова Кабінету Міністрів України від 21 липня 2010 р. N 662 // Урядовий кур'єр від 18.08.2010 – № 152. – С. 21.
29. Про затвердження Порядку надання спеціальних дозволів на користування надрами : Постанова Кабінету Міністрів України від 2 жовтня 2003 р. N 1540 // Офіційний вісник України від 17.10.2003 – 2003 р. – № 40. – С. 20.
30. Про затвердження Регламенту проведення аукціонів з продажу спеціальних дозволів (ліцензій) на право користування надрами : Наказ Державного комітету природних ресурсів України від 03.09.2004 № 134 / [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua>.
31. Про затвердження форми спеціального дозволу на користування надрами у 2010 році : Наказ Міністерства охорони навколишнього природного середовища України від 06.08.2010 N 321 // Офіційний вісник України від 10.09.2010. – 2010 р. – № 66. – С. 522.
32. Про заходи щодо підвищення ефективності державного управління у галузі геологічного вивчення і використання надр : Рішення Ради національної безпеки і оборони України від 3 лютого 2010 // Урядовий кур'єр від 17.02.2010 – № 30. – С. 62.
33. Кодекс України про надра від 27 липня 1994 року № 132/94-ВР // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 1994. – № 36. – Ст. 340.
34. Про нафту і газ : Закон України від 12 липня 2001 року № 2665-III // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2001. – № 50. – Ст. 262.
35. Теория государства и права / [под ред. А.С. Пиголкина]. – М. : «Высшая школа». – 1982. – 374 с.
36. Халфина Р.О. Общее учение о правоотношении / Р.О. Халфина– М. : Юрид. лит. – 1974. – 343 с.
37. Цивільний кодекс України: Закон України від 16 січня 2003 року № 435-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – №№ 40-44. – Ст. 356.